

Received / Makale Geliş Tarihi 16.11.2023
Published / Yayınlanma Tarihi 31.12.2023
Volume / Issue (Cilt/Sayı) 7 (37)
ss / pp 2016-2024

Araştırma Makalesi / Research Article
10.5281/zenodo.10459344
Mail: editor@pejoss.com

Dr. Öğrt. Üyesi Abuzer Kalyon

<https://orcid.org/0000-0003-0594-9920>

Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Polatlı Fen Edebiyat Fak., TDED Bölümü, Ankara / TÜRKİYE

Mısır'da Türkçe Yazan Arap Bir Şahsiyet: Hüseyin Mucib el-Mısırî ve "Solgun Bir Gül" İsimli Eseri Hakkında

An Arab Personality Writing Turkish in Egypt: Hüseyin Mucib El-Mısırî and His Work "Solgun Bir Gül"

ÖZET

Tarihin en eski medeniyet merkezlerinden olan Mısır'la Türkiye arasında sağlam tarihî ve kültürel irtibatlar söz konusudur. Türkler Mısır'da buldukları uzun soluklu devrede devlet yönetiminde önemli değişiklik ve gelişmeler kaydetmişlerdir. Ülkede özellikle idare merkezinin olduğu Kahire sarayında veya yakın çevresinde Türkçe yazan şahsiyetler yetişmiştir. Çoğunluğu şiir yazan bu şahsiyetlerin şiirlerinin divan oluşturacak kadar hacimli olması, ülkede bir dönem belli çevrelerde konuşulan Türkçenin tesirinin bilinirliği açısından ehemmiyetlidir. Mısır'da Türkçe eserler veren şahsiyetlerin ekseri bir kısmı, Türkçe ana dilli olmakla birlikte Arapça ana dilli olanlar da vardır. İşte bunlardan birisi de Hüseyin Mucib el-Mısırî'dir. Mısır'ın en eski Üniversitelerinden olan Kahire Üniversitesi mezunu olan Mucib el-Mısırî, Türkoloji sahasında divan şairlerinden Fuzûlî hakkında hazırladığı doktora teziyle Mısır'ın ilk Türk edebiyatı doktoru ünvanına sahip olmuştur. Türk dili ve edebiyatı hakkında dikkat çekici ve değerli eserler neşretmiştir. İslam edebiyatlarından Arap, Fars, Türk ve Urdu edebiyatlarına da vâkıftır. Osmanlı münevverlerinin bilmesi gereken "elsine-i selâse"yi yani Arapça – Farsça –Türkçeyi iyi bilmektedir. Bu dillere olan vukûfiyetinden dolayı İslam edebiyatları sahasında mukayeseli çalışmalar yaparak ilim dünyasının dikkatlerini çekmiştir. Hüseyin Mucib el-Mısırî, şark dillerinin yanı sıra İngilizce, Fransızca, Almanca ve Rusçayı da iyi bilmektedir. Kendisi edebiyat araştırma ve yayınlarının yanı sıra Türkçe şiirler de yazmıştır. Bu çalışmada, Hüseyin Mucib el-Mısırî'nin hayatına kısaca değinilerek eserlerinin isimlerinden söz edilecek ve *Solgun Bir Gül* isimli şiir kitabı tanıtılarak içinden sembolik olarak seçilen birkaç şiir örneği sunulacaktır.

Anahtar Kelimeler: Mısır, Türk edebiyatı, Hüseyin Mucib el-Mısırî.

ABSTRACT

There are strong historical and cultural connections between Egypt, one of the oldest civilization centers in history, and Turkey. Turks made significant changes and developments in state administration during their long stay in Egypt. Persons writing in Turkish were educated in the country, especially in the Cairo Palace, where the administrative center was located, or in its immediate surroundings. The fact that the poems of these poetry writers are voluminous enough to form a divan is important in terms of the awareness of the influence of Turkish, which was spoken in certain circles in the country for a while. Although most of the figures who wrote works in Turkish in Egypt are native speakers of Turkish, there are also native speakers of Arabic. One of them is Hüseyin Mucib el-Mısırî. Mucib el-Mısırî, a graduate of Cairo University, one of the oldest universities in Egypt, received the title of Egypt's first Turkish literature doctor with his doctoral thesis in the field of Turkology about Fuzûlî, one of the divan poets. He published remarkable and valuable works about the Turkish language and literature. Among the Islamic works of literature, he is also familiar with Arabic, Persian, Turkish, and Urdu works of literature. He knew well "elsine-i selâse", that is, Arabic-Persian-Turkish, which Ottoman intellectuals should know. His knowledge of these languages attracted the attention of the scientific world by conducting comparative studies in Islamic literature. Hüseyin Mucib el-Mısırî speaks English, French, German and Russian well, as well as Eastern languages. In addition to his literary research and publications, he also wrote Turkish poems. In this study, the life of Hüseyin Mucib el-Mısırî will be briefly mentioned, the names of his works will be mentioned, and his poetry book titled "Solgun Bir Gül" will be introduced and a few examples of poems will be presented symbolically.

Keywords: Egypt, Turkish literature, Hüseyin Mucib el-Mısırî.

1. GİRİŞ

Hiç tartışmasız Mısır, dünyanın en eski ve en köklü medeniyet merkezlerindedir. Yeryüzünün en gizemli ve merak edilen ülkelerindedir. Tarihin ilk çağlarından itibaren coğrafî, tarihi ve siyasi olarak ehemmiyetini korumuştur. Ülkede binlerce yıllık bir devlet geleneği mevcuttur. Nil nehrinin de geçtiği en önemli bölgelerden birisinin Mısır olması ülkeyi verimlilik ve bereket noktasında oldukça rahatlatmıştır. Tarihçi Herodot, Mısır'ın Nil'in armağanı olduğunu özellikle vurgulamaktadır. Nil nehri, geçmiş çağlardan bu tarafa tarım, turizm ve su üstü taşımacılığı açısından ülkeye çok önemli ekonomik değerler katmaktadır. Zaman zaman stratejik konumundan dolayı devletlerarası siyasi krize dönüşse de Süveyş Kanalı'nın açılması Mısır açısından önemli avantajlar sağlamıştır. Dünyanın dikkatini çeken Mısır'ın başka bir hususiyeti de Mısır Firavunlarının bıraktığı eserlerdir. Firavun medeniyeti eserlerinden olan Piramitler, günümüzde de tüm ihtişamıyla turistik ve tarihi açıdan Mısır'a yerli ve yabancıların alakasını celbetmeye devam etmektedir.

İslamî hâkimiyetin uzun soluklu devresinde Mısır, Müslümanlar açısından ehemmiyetini korumuştur. Selahaddin-i Eyyûbî'den itibaren önemli şahsiyetler ülkede hâkim olmuşlardır. El-Ezher Üniversitesinin de tarihi hususiyeti ve İslam dünyasındaki konumu sebebiyle Mısır'ın İslam ülkeleri nezdinde imtiyazlı bir yer olarak görülmesinde katkıları bulunmaktadır. Türklerin Mısır'daki hâkimiyetleri Osmanlı'dan çok evvel başlamıştır. Osmanlı devresinde ise ülkede mali, idarî, mimari ve turizm açısından önemli gelişmeler gerçekleştirildiğinden bahsetmek mümkün. Osmanlı Devleti'nin Valisi olup günümüzde dahi isminden sitayişle bahsedilen bir şahsiyet olarak Kavalalı Mehmed Ali Paşa devri Mısır tarihi açısından dikkate değer bir devredir.

Osmanlı devresi de dâhil olmak üzere Türklerin Mısır'da vücuda getirdikleri tarihi, kültür ve edebiyat varlıklarının bilinirliğinin belgelenmesi açısından Ekmeleddin İhsanoğlu tarafından kaleme alınan *Mısır'da Türkler ve Kültürel Mirasları*, fevkalade hususiyetlere sahip bir eserdir. Bu eserle Mısır'daki kültürel mirasın mevcudiyeti ve önemi ortaya çıkarılmıştır.¹

Tarihinde, tarih ve kültürümüzün önemli merhalelerini bulduğumuz Mısır'la pek çok devirde kesişme noktalarımız bulunmaktadır. Kültür tarihimizin ehemmiyetli şahsiyetlerinden olan Evliya Çelebi *Seyahatname*'sinin 10. Cildinde, Mısır – Sudan – Habeşistan – Somali – Cibuti – Kenya – Tanzanya gibi memleketler hakkında önemli bilgiler kaleme almıştır. Eserin Mısır kısmı da teferruatlıdır. Çoğunluğu Dârü'l-Kütübî'l-Kavmiyye (Mısır Millî Kütüphanesi)'de olmak üzere Mısır'da Türk dilli binlerce cilt el yazması eser bulunmaktadır. Mevzubahis bu kütüphanedeki eserlerle alakalı Prof. Mehmed İhsan Abdülaziz ve Prof. Nasrullah Mübeşşir Trazi'nin fevkalade katkılarıyla katalog çalışması yapılmıştır.²

Matbaanın gelişiyile Mısır'da pek çok neşriyat yapılmıştır. Ekmeleddin İhsanoğlu, *Mısır'da Türkler ve Kültürel Mirasları* eserinde Mısır'daki neşriyatı, kitap - dergi - gazete şeklinde tasnif ederek bunları isim, neşriyat tarihi, muhteva vb. hususiyetleriyle teferruatlı olarak tanıtmıştır.

Millî Mücadele'nin manevi mimarlarından olup Cumhuriyetin başlarından itibaren değişik sebeplerle ismi hep gündemde olan millî şairimiz Mehmed Âkif Ersoy'un da gönüllü sürgün senelerini (11 sene) Kahire'de geçirmiş olması Mısır ve Kahire'yi nezdimizde daha da anlamlı kılmaktadır.³

2. MISIR'DA TÜRKÇE YAZAN ŞAİRLER

Mısır'da Tolunoğulları, Memlûkler ve Osmanlılar devresinde Türk dili sürekli konuşulan dillerden birisi olmuştur. Mısır'da gelişen Türkçe hususunda teferruatlı bilgiler Ekmeleddin İhsanoğlu'nun yukarıda bahsi geçen eserinde mevcuttur.

¹ Bkz. Ekmeleddin İhsanoğlu, *Mısır'da Türkler ve Kültürel Mirasları*, İstanbul: IRCICA Yay. 2006

² Darü'l-Kütübî'l-Kavmiyye ile alakalı bazı güncel bilgiler için bkz. Altan Çetin, *Mısır Millî Kütüphanesi ve Buradaki Türkçe Yazma/Basma Eserlere Dair, Kitaplar İle Geçen Bir Ömür Mustafa Vedat Sönmez'e Armağan Kitap ve Kütüphane*, Efeakademi Yay. İst. 2021, s. 240-249.

Abuzer Kalyon, Filiz Kalyon, "Mısır'daki Türkçe El Yazmaları Hakkında Görüşler." *International Journal of Languages' Education*, 1(Volume 3 Issue 3), 1-10, (2015); Filiz Kalyon, "Mısır Millî Kütüphanesinde Bulunan Türkçe Matbu Divanlar." *Turkish Studies - Language and Literature* eISSN: 2667-564, s. 251 (2020).

³ Mehmet Akif'in Mısır Hayatı ve Mısır'da kaleme aldıkları ile alakalı bazı yayınları şu şekilde sıralamak mümkün: Abuzer Kalyon, *Mehmet Akif Ersoy'dan Seçmeler*, Ankara: Akçağ Yay. 2012; Abuzer Kalyon, *Mehmet Akif Ersoy'un Mısır Günleri*, 80 Yıl Sonra Mehmed Akif Ersoy, Ankara: TYB Yay. 2017, M. E. Düzdağ, *Mehmet Akif Mısır Hayatı ve Kur'an Meali*, İstanbul: Şule Yay. 2015; Zeynep Gözde Kozlu, *Mehmet Akif Ersoy'un Mısır Hayatı ve Mısır'da Yazdıkları*, *Researcher Social Science Studies* (2018) Cilt 6 / Sayı 4, s. 431-445; Filiz Kalyon, *Mehmet Akif'in Mısır'da yazdığı şiirler, Mehmet Akif'in Bazı Şiirlerinde Mısır Yansımaları*, *New Era International Journal Of Interdisciplinary Social Researches*, Year 6 (2021) Vol:7 Issued in MARCH, 2021 s. 11-19, Abuzer. Kalyon, *Mehmet Akif'in Kur'an Meali'nin Seriveni*, *New Era International Journal Of Interdisciplinary Social Researches*, Year 6 (2021) Vol:7 Issued in MARCH, 2021 s. 1-10; Özlem Fedai, *Mehmet Akif Ersoy'un Şiirlerinde Telkin, Tenkit, Telmih Unsuru Olarak Mekân ve Tasvirler*, *Dil ve Edebiyat Araştırmaları (DEA)*, Özel Sayı, 2021; 55-83; Özlem Fedai (2013), *Mehmet Akif'in Mısır'daki Mağarasından Yansıyan: Gölgeleler*, Mehmet Akif ve Gölgeleler Sempozyumu Bildirileri, İstanbul: TYB Yayınevi, s. 62-69.

çalışmaları yapmak üzere İstanbul'a gelmiştir. 1955 yılında Kahire Üniversitesi'nden Fuzûlî konusunda sunduğu doktora tezi ile Türkoloji sahasında bu akademik ünvanı alan ilk Mısırlı bilim adamı olmuştur. Süleyman Çelebi'nin Mevlid isimli eserinin Arapça tercümesi dâhil çok sayıda eser veren Mucib el-Mısırî, eserlerinde genellikle serbest tercüme yolunu tercih etmiş, Şark edebiyatından yaptığı karşılaştırma ve aktarmalarla Arap okuyucularına bu edebiyatı sevdirmeye çalışmış ve eserlerini cazip bir üslupla kaleme almıştır (İhsanoğlu, 2006: 247).

Türk kültür dil ve edebiyatına katkılarında dolayı, Hüseyin Mucib el-Mısırî hakkında Ekmeleddin İhsanoğlu'nun bazı girişimlerini mevzubahis eserden olduğu gibi aktarıyoruz:

14 Mayıs 1995'te T.C. Kahire Büyükelçisi, Metin Mekik Beyefendi'ye gönderdiğimiz yazı ile yarım yüzyıla yakın bir ömürde Türk kültürüne hizmet eden Dr. Hüseyin Mucib el-Mısırî ile sanat tarihçisi Ahmed İsa (1915-1996) ve bibliyograf Nasrullah el-Tırâzî (1922-2002) beylere fahri doktora verilmesi teklif edilmiş, uzun diplomatik prosedürlerden sonra Marmara Üniversitesi, bu üç ilim adamına fahri doktora vermiştir. 9 Kasım 1995 tarihinde Marmara Üniversitesi'nde yapılan merasime sağlık durumundan dolayı gelemeyen şaire bu ünvan Kahire'ye yaptığımız ziyaretlerden birisinde, Büyükelçi Yaşar Yakış'ın T.C. Büyükelçiliği konutunda düzenlediği bir törende sunulmuştur 86 Aralık 1995) (İhsanoğlu, 2006: 247).

2.7. Eserleri

Akademik alanda pek çok esere imza atan Hüseyin Mucib el-Mısırî'nin kaleme aldığı şiirlerin yanı sıra, Türkçeden, Fransızcadan ve Urdu dilinden yaptığı pek çok tercüme mevcut olup bunların ekseriyeti neşredilmiştir.

Eserlerinin isimlerini 1984'te neşredilen *Solgun Bir Gül*'ün arkasına eklendiği şekliyle aktarıyoruz:

1. Farsiyyat ve Türkiyyat [Kahire – 1948]
2. min Edebi'l-Fars ve't-Türk [Kahire – 1950]
3. Tarihû'l-Edebi't-Türkî [Kahire – 1951]
4. Şem'a ve Firâşe (Şiirler) [Kahire – 1955]
5. Verde ve Bülbül (Şiirler) [Kahire – 1958]
6. Fi'l-Edebi'l-Arabî ve't-Türkî (Derrâse fi'l-Edebi'l-İslâmî'l-Mukârun) [Kahire – 1962]
7. Hüsn ü Aşk (şiir) [Kahire – 1963]
8. Hemse ve Nemse (şiir) [Kahire – 1964]
9. Ramazan fi'ş-şi'ri'l-'Arabî ve'l-Farisî ve't-Türkî (Derrâse fi'l-Edebi'l-İslâmî'l-Mukârûn) [Kahire – 1965]
10. Fi'l-edebi'l-İslâmî, Fuzûlî Emîru'ş-şi'iru't-Türkiyyu'l-Kadîm [Kahire – 1967]
11. Sılât Beyne'l-'Arab ve'l-Furs ve't-Turk (Dırasati'l-Tarihiyye ve'l-Edebiyye) [Kahire – 1970]
12. İnan ve Mısır 'İbre't-Tarih [Kahire – 1972]
13. Selmânu'l-Fârisî İnde'l-Arab ve'l-Furs ve't-Türk fi'l-İslâm (el-Tercümetü'l-Manzume İne'l-Farisiyyetü'l-Küttâb Câvidnâme Muhammed İkbâl) [Kahire – 1973]
14. Ebû Eyyûbu'l-Ensârî 'İnde'l-'Arab ve't-Türk Hediyyetü'l-Hicâz el-Tercümeti'l-Manzûme İne'l-Farisiyyeti'l-Küttâb Armağan-ı Hicaz Muhammed İkbâl) [Kahire – 1975]
15. İkbâl-ve'Alemi'l-'Arabî (bi'l-Arabiyye ve'l-İngilizîyye) [Kahire – 1976]
16. Subh (Şi'ri bi'l-Farisiyye Ma'tercümeti'l-Şi'ri bi'l-Arabiyye) [Lahor 1977]
17. el-Mu'cemu'l-Câmi' Urdu - 'Arabî, Bi'l-İştirâk Ma' Hüsn el-Azmî [Karaçi 1978]
18. Ravzatü'l-Esrâr (el-Tercümeti'l-Manzumeti İne'l-Farisiyye'ti'l-Küttâb Gülşen-i Râz Cedîd Muhammed İkbâl) Ma'Dırasati'l-Mukârûn fi't-Tasavvuf [Kahire 1977]
19. İkbâl-ve'l-Kur'ân (Dırasati'l-Kur'âniyye Mukârûn) [Kahire – 1978]
20. Maşrık Zemîn der Âyîne (el-Tercümeti'l-Farisiyye İne'l-Fıransiyyeti'l-Küttâb [L'Orient dans un Miroir] el-Necmeddin bâ Mât [Milano 1979])

21. el-Edebu't-Türkî [Kahire – 1979]
22. fi'l-Edebi'l-Şa'biyyi'l-İslamiyyi'l-Mukârun [Kahire – 1980]
23. İkbâl-Beyne'l-Muslihîne'l-İslâmiyyin [Kahire – 1980]
24. Şavk u Zikrâ (şiiir) [Kahire – 1981]
25. el-Mevlidi's-Şerifi's-Süleymân Çelebi ma'Şerhu't-Ta'lik ve Dırasati't-Mukârun) [Kahire 1981]
26. el-Edebi'l-Farisiyyü'l-Kadîm: Tercüme Ani'l-Almaniyye min Kitâb'i-l [Geschichte der Persichen Litteratur] el-Pavel Huren ma' Takdîm ve Ta'likât [Kahire 1982]
27. el-Mu'cemu'l-Fârisiyyi'l-'Arabiyyi'l-Câmî [Kahire – 1984]
28. Solgun Bir Gül Verdeti'l-Zâbile (Şiiri bi'l-Türkiyye ma' Tercümeti's-Şi'ri bi'l-Arabiyye) [Kahire – 1984]
29. Beyne'l-Edeb el-Arabî ve'l-Farsî ve't-Türkî (Dırasat fi'l-Edebi'l-İslamî el-Mukârun)
30. Eseru'l-Furs fi Hadarati'l-İslâmiyye
31. Mu'cemü'l-Emsâli'l-Türkiyye ve'l-Arabiyye [İstanbul]
32. Mu'cemi'l-Istılahat (Türkî – Arabî) [İstanbul]

2.8. Solgun Bir Gül

Solgun Bir Gül / Verdetün Zâbile isimli eser, Hüseyin Mucib el-Mısırî'nin Türkçe şiirlerini ihtiva eden kitabıdır. Kitap, 1984 senesinde şairin sağlığında Kahire'de Mektebetü'l-Anglo el-Mısriyye Matbaasında basılmıştır. 280 sayfadan iberetir. Mesnevi tarzında kaleme alınmış olup yirmi beş şiirin Türkçe – Arapça olarak (karşılıklı sayfalarda) yer almasından müteşekkildir.

*Solgun Bir Gül'*ün baş tarafında 22 sayfalık Arapça bir değerlendirme yer almaktadır.

Kitaptaki şiirlerin başlıkları şu şekildedir:

- İthaf
- Boğaz
- Şem'
- Rebâb
- Kırık Bardak
- Bir Bahçe
- Bulut
- Değirmen
- Bir Âlem Var
- Bir Mektup
- Kabristan
- Hasta Çocuk
- Bir Müsâferet
- Dalga
- Çöl
- Kitap
- Nûr
- Deniz
- Vedâ Akşamı
- Bir Cân
- Fuzûlî'ye
- Mihrî Hatun'a
- Cem Sultan'a
- Şehzâde Mustafa'ya
- Nedîm'e

2.9. Şiirlerden Örnekler

İthaf [28-35]

Otuz beş yıl işte geçti
Ne oldu bana oldu

Altüst olup bütün ahvâl
Gün deđişt i gece misâl

Benim güzel güller soldu
Benim öten bülbül uçtu

Elimdeki şeyler çıkmış
Yanımdaki dostlar gitmiş

O geceler olup revâ
Nered mehtâb, sönmüş gûyâ

Kenarda duran selviler
Anları var fısıltılar

Parıl parıl gülen sular
Dilleri varsa ne derler

Şu ormanda râz u niyâz
Hâtırımdadır çikamaz

Ey İstanbul'da oturan
Sen bilirsin kimdir seven

Ben neredeyim sen neredesin
Ne bileyim ne bilesin

Aramızda üç dört deniz
Görüşmeyeceğiz eyvah biz

Her şey değişt i dünyâda
Bir şey değişmedi cânda

Nedir vücûd nedir zamân
Ancak bir şey vardır bu cân

Güzel şiir çıkar cândan
Güzel koku gibi gülden

Arapça divanlar yazdım
Dahi Acemce nazm ettim

Var mı yok mu bir okuyan
Acaba var mı bir yazan

Ne olacak ileride
Yırtılacak mı bu perde

Türkçe divanım elimde
Yosma nigârım kalbimde

Bir şey midir ben ne bileyim
Bir şey değil ne eyleyem

Vakt olacaktır bir şem'
Dildârları edecek cem'

Anda nurun olur bir tâk
Bu tâka benzer bûstân

O bülbülüm ben bî-çâre
Bu vâsî ve vakt âvâre

Ve şem'-i kaddin kâmeti
Başlarda budur sureti

İşte budur bir gül solgun
Gonca olur senin için

Görüreceğiz dîvânda
Ayrılmayacağız bir anda

İthaf edeyim ben sana
Güzel gözünle bak ona

Boğaz [36-45]

Bilir misin güzel boğaz
Kaç kış gitti geldi kaç yaz

Ruzgâr hazân yaprağıyla
Nereye gitmiş kim bile

Karanlıkta ok atıldı
Dönmesi yok kaybıldı

Döner mi bu kaçan zamân
Yalnız bir gün aman aman

Rüyâlardan uyanamam
O zamandan ayrılamam

Nedir yarın nedir bugün
Ne bileyim bildiğim dün

Hayretteyim neredeyim
Burada mıyım orada mıyım

Ayık mıyım değil miyim
Hasret çeken başın mıyım

Bir zülf ile dilim bağlı
Çözülme değil belli

Bu bağlayan zülfüm siyâh
Kucaklayan felek bir mâh

Karanlıktan ay mı çıkar
Dilim tutar o zülf-i yâr

Hatırlıyorsun ey boğaz
Âh kim âhir âh kim âğâz

Kim selviler arasında
Yürüp senin kenarında

Öpüş dudakları güller
Çarpan dilinle bekler

Bülbül oturdu ne dedi
Yalnız âşıklar anladı

Ne söyledin ne söyledin
Başka idi bir güzellik

Cennet kadar ümidimiz
Yıldıza vardı elimiz

Sanki ebedî bizim dünyâ
Hakikattir değil rûyâ

İştittiğim tatlı sözler
Mahv etti dünyâda keder

Yanımdaki bu enverân
Melek insana benzeyen

Birdenbire biz ayrıldık
Cennetimizde kalmadık

Vedâ sözü söylemedi
Son bakmaz olundu

Aramızda var denizler
Şeyh Gâlib'in aşk geçer

Şu yerlerde çoktur dağlar
Zavallı Ferhat n'eyler

Aramızda vardır zamân
Günleri döndü mü bir an

Ümit kesildi ey boğaz
Hiç gidilmez yok hiç geçilmez

Değişmedin değişmedin
Bugün nasıl biz dün idik

Dalga dalgaların dillerimiz
Derinliğindir aşkımız

Kenarındaki bülbüller
İçimizdeki nâleler

Bitsin her şey geçsin zamân
İkimiz der yalnız bir cân

Şem ' [55-61]

Felek siyâh kabâ giymiş
Üzerimde yaşlar varmış

Acaib gece gözüktü
Mâtem gecesi miydi

Ben bulundum bu mâtemde
Bir şem' oturdu yanımda

Cân ile hem-râzı idim
Ana birkaç laf söyledim

Dilsizdir konuşmaz
Bir sözü varsa anlamaz

Uzun uzadıya dedim
Andan bir söz hiç duymadım

Dürr su altından
Bu söz çıkmaz ağzımdan

Şem'in yaşı inci idi
Bu inci hiç satılmadı

Pahalıdır çok kıymetli
Kıymetini kim bilmeli

Kıymetini kimdir bilen
Bana gelir ki yalnız ben

Bu mâtem mi olacak
Anda bir göz ağlayacak

Ana dedim ey şem' yandın
Seni soran seni bulmadın

Âteşindir göze yelli
Söndüren mi rahmet eli

Ben âteşim belli olmaz
Kalbimde yaşlarım akmaz

İkimiz şem' ereniyiz
Bir çâre yok biz biliriz

Erenisin bir nûr için
Şiirlerim hazîn

Bir gül gibi alevin var
Pervânesidir havadâr

Bir pervânem keşke ola
Onun için yandım böyle

Âşıklar gülün yaksın
Mezarıma bir gül olsun

Yıkık mezar süslenecek
Bir iki söz söylenecek

Fuzûlî'ye [204-215]

Yanık şâir artık söyle	Cânını sen çok yürüttün
Nen var idi susma böyle	Peşimansın mı öldürdün
Bu dünyada şairler çok	Hiç fayda yok bu yaşlardan
Sen bir şairsin eşi yok	Nerde bir dil rahmet eden
Tatlı sözün güzel güzel	Gönlün gibi gönül nerede
Mest ü harâb aktın her dil	Sevdân gibi sevdâ nerede
Bülbül derler güzel sesi	Derler rebâbımız kırık
Fakat anlamaz ma'nâsı	Çalan duyan bu kadar yazık
Olmalı ses ma'nâ ile	Söylediler yalan yalan
Var ikisi mi sende bile	Bilginleri bile nâdân
Deryâ gibi sözün derin	Kapalı göz bir şey görmez
Aceb niçin hazîn hazîn	Sağır kulak bir ses duymaz
Seller sellerdir yaşların	Çamur derler beyaz güller
Bakar bakar dūd-ı dilin	Öyle derler divâneler
Sen benziyorsun dalgaya	Seninle ben iki yıldız
Şükûh edersin kayaya	Yüksek yüksek göklerde
Kaya anı işitmiyor	Irakdasın Mısırdayım
Bu dalga hüngür (hüngür) ağlıyor	Sen neredsin ben neredeyim
Kaya kardaş müdâm susar	Kucaklanırsın her zamân
Değil bir taş nasıl duyar	Cân ile sevgili imân

3. SONUÇ

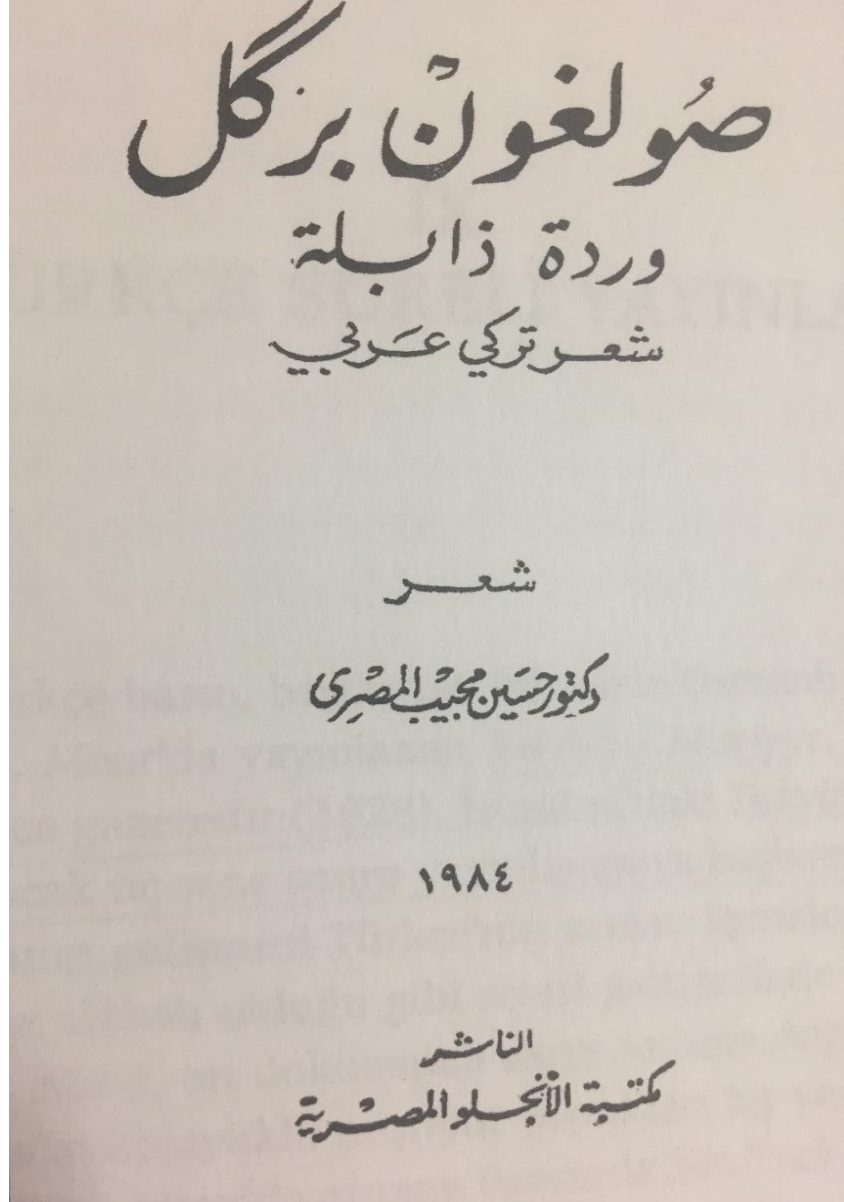
Mısır'da hâkimiyet kurup gelişen Osmanlı idaresi zaman içinde kendi şairlerini de yetiştirmiştir. Osmanlı Devleti'nin Mısır'da idareye veda etmesine kısa bir zaman kala Türk dilli eser veren şairler ülkede önemli dil ve edebiyat malzemesi bırakmışlardır. Bu şairler, Ayşe İsmet Teymûri, Gülperi Hanım ve Çeşm-i Âfet Hanım'dır. Bu üç şairin ortak hususiyetleri kadın şairler olmalarıdır. XX. yüzyılın ilk çeyreğinden itibaren Mehmed Akif Ersoy ve İbrahim Sabri Bey, ülkede Türkçe şiir yazan şahsiyetler olmuşlardır. XX. yüzyılın ikinci yarısından itibaren de Arap asıllı şair ve akademisyen Hüseyin Mucib el-Mısırî Türkçe şiirler kaleme almıştır. Aristokrat bir aileden gelmekte olan Mucib el-Mısırî, anadili olan Arapçanın yanı sıra Farsça ve Türkçeye olan vukûfiyetini akademik çalışmaları ve yazdığı şiirlerle de değerlendirme yoluna gitmiştir. XX. yüzyılda Mısır'da Türk dili ve edebiyatının akademik olarak ele alınmaya başlanması neticesinde ülkenin ilk Türkoloji doktoru olan şahıs da yine Mucib el-Mısırî'dir. Şair aynı zamanda diğer İslam dillerinden olan Pakistan diline yani Urdu diline de vâkıftır. Şiirlerinde akıcı bir üslup kullandığı görülmektedir. Bu çalışmada, Mısır'da Türkçe yazan şairlerden isim olarak çok kısa şekilde bahsedilip Hüseyin Mucib el-Mısırî'nin hayatı hakkında özlü bilgiler verilerek eserleri isim olarak tanıtıldı. *Solgun Bir Gül* isimli şiir kitabından bahsedilerek şiirlerinden örnekler sunulmuştur.

KAYNAKÇA

- Akkuş, M. (2007). *Prof. Dr. Hüseyin Mucib Mısırî ve Vesiletü'n-Necat'ın Arapça Tercümesi*, Editör: Bilal Kemikli, Süleyman Çelebi ve Mevlid Yazılışı Yayılışı ve Etkileri, Bursa Osman Gazi Belediyesi, s. 396-405
- Çetin, A. (2021). *Mısır Milli Kütüphanesi ve Buradaki Türkçe Yazma/Basma Eserlere Dair, Kitaplar İle Geçen Bir Ömür Mustafa Vedat Sönmez'e Armağan Kitap ve Kütüphane*. Efeakademi Yay. s. 240-249
- Fedai, Ö. (2013), *Mehmet Âkif'in Mısır'daki Mağarasından Yansıyan: Gölgeler, Mehmet Akif ve Gölgeler Sempozyumu Bildirileri*, TYB Yayınevi, s. 62-69.
- Fedai, Ö. (2021). Mehmet Âkif Ersoy'un Şiirlerinde Telkin, Tenkit, Telmih Unsuru Olarak Mekân ve Tasvirler, *Dil ve Edebiyat Araştırmaları (DEA)*, Özel Sayı, 55-83;
- İbrahim Sabri Bey, (t.y.). *Mısır Dâneleri*, Osmanlı Harfli Metin
- İhsanoğlu E., Kalyon A., Kalyon F., (2021). *Sürgünde Unutulan Türk Şairi İbrahim Sabri, Mısır Dâneleri'nden Seçmeler*, Kabcacı Yay.
- İhsanoğlu, E. (2006). *Mısır'da Türkler ve Kültürel Mirasları*. İrcica Yay.
- İshakoğlu, Ö. (2007). Karşılaştırmalı Edebiyatın Öncüsü, Hüseyin Mucib el-Mısırî, İst. Üniv. Edb. Fak. *Şarkiyat Mec.* Sayı X, s. 5-21
- İslamoğlu, A. (2010). Mısır Üniversitelerinde Türkoloji Çalışmaları, *Hitit Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, c. 9, sayı: 18, ss. 143-171
- Kalyon, A. (2013), *Divan Şiirinin Nil'deki Sesi Ayşe Teymûrî Dîvânı*, Akçağ Yay.
- Kalyon, A. (2017). *Mehmet Akif Ersoy'dan Seçmeler*, Akçağ Yay.
- Kalyon, A. (2021). Mehmet Akif'in Kur'an Meali'nin Serüveni. *New Era International Journal Of Interdisciplinary Social Researches*, 7(March), 1-10
- Kalyon, A. (2022). İbrahim Sabri'nin Mehmed Akif'in Yakın Dostu Babanzâde Ahmed Naim'e Mersiyesi *PEJOS*, sayı. 25, 574-586
- Kalyon, A. ve Kalyon, F. (2015). Mısır'daki Türkçe El Yazmaları Hakkında Görüşler. *International Journal of Languages' Education*, 3(3), 1-10.
- Kalyon, F. (2014), *Divan Şiirinin Nil'de Açan Çiçeği Gülperî Hanım ve Güldeste-i Hâtırât*, Akçağ Yay.
- Kalyon, F. (2020). Mısır Milli Kütüphanesinde Bulunan Türkçe Matbu Divanlar, *Turkish Studies - Language and Literature* ISSN: 2667-5641
- Kalyon, F. (2021). *Mehmet Akif'in Mısır'da yazdığı şiirler, Mehmet Akif'in Bazı Şiirlerinde Mısır Yansımaları*. *New Era International Journal Of Interdisciplinary Social Researches*, 7(March), 11-19
- Kalyon, F. (2022). *Son Dönemin, Divan Şiirine Mukarib Bir Şairi: İbrahim Sabri*, *PEJOS*, sayı. 25, 489-498
- Kozlu, Z. G. (2018). "Mehmet Akif Ersoy'un Mısır Hayatı ve Mısır'da Yazdıkları", *Researcher: Social Science Studies* Cilt 6 / Sayı 4, s. 431-445
- Tunç, S. (2012). *Kahire Sarayında Bir Hanım Şair, Çeşm-i Âfet ve Divanı*. Palet Yay.
- Uzun, M. İ. "MISRÎ, Hüseyin Mücib", TDV İslâm Ansiklopedisi, <https://islamansiklopedisi.org.tr/misri-huseyin-mucib>
- Ürün, A. K. (1993). "Prof. Dr. Hüseyin Mucib el-Mısri ve Türk Edebiyatına Katkısı", *Yedi İklim*, V/37, s. 74-76.

Ekler:

1. Eserin Kapađı

3. Kitapta müellifin eser isimlerinin yer aldığı kısmın ilk sayfası

— ٢٧٧ —

صدر المدرك - نور حسين مجيب المصري

القاهرة ١٩٤٨	فارسيات وتوكيدات
١٩٥٠ »	من أدب الفرس والترک
١٩٥١ »	تاريخ الأدب التركي
١٩٥٥ »	شمعة وفراشة (شعر)
١٩٥٨ »	وردة وبلبل (شعر)
	في الأدب العربي والترکی (دراسة في الأدب
١٩٦٢ »	الإسلامي المقارن)
١٩٦٣ »	حسن وعشق (شعر)
١٩٦٤ »	همسة ونسمة (شعر)
	رمضان في الشعر العربي والفارسي والترکی (دراسة
١٩٦٥ »	في الأدب الإسلامي المقارن)
١٩٦٧	في الأدب الإسلامي ، فضولي أمير الشعر التركي القديم »